

Laura
Luotola
Suojia
Kaupungit
ja paluu

Íris

© Laura Luotola ja Iris Kustannus – Iris Publishing, 2016
www.iriskustannus.fi

Kustannustoimitus: Hanna Matilainen
Kansikuva ja kuvitus: Päivi Hakanen
Kannen taitto: Suomi Design Oy
Taitto: NotePad, www.notepad.fi

ISBN 978-952-68559-0-5 (nid.)
ISBN 978-952-68559-1-2 (EPUB)

Painopaikka: Livonia Print 2016

*Kiveys kumahtaa ja kiire, eteesi
painuvat paljaiden jalkojen puolikuut
konemestarin käsivarsiin imeytyy
hitaasti poltinnesteen haju
ja sinä haistat sen
tatuointien
sininen
suoja
sen kuusikulmainen teräsommel
on musteenohut todiste
uudessa maassa
usko
on
jotain mitä ilman ei olisi elämää
mestarin sivellin taittaa viridiaanilla maiseman
ylle vihmoutuu viulujen vihreys
ja huulet joilla tuoksuu tee
teen kuumuudessa soi bergamot
ja keittimen liekki
liekissä kieli
sekunti
lapsi
en*

*halua kuulla kuinka liukastuvan lapsen painosta vavahtaa koko maa,
kun se halkaisee hauraan kallonsa muinaisen
temppelein portaille.*

Sisällys

1. OSA Kaupungit

- I Voitokas Tiyan 11
- II Silmät yössä 24
- III Mitä Cici sanoi 30
- IV Palaavat muistot 41
- V Tuulessa huokuva isä 56
- VI Aina löytyy keino 71
- VII Residenza Authenza 93
- VIII Nyrkin sisältö 117
- IX Muusikon juhlat 133
- X Poistuvain Päiväin villa 144
- XI Madame Messieurs 157
- XII Kun Ela oli pieni, seikkailuja löytyi kaikkialta 178
- XIII Vierailu ja vastarinta 189
- XIV Cicin uutinen 210
- XV Mahdit 227
- XVI He kohtasivat kievarin edessä 255
- XVII Vaihtuva vuosi 265

2. OSA Paluu

- XVIII Punainen enne 293
XIX Ela oli saapunut rantaan 311
XX Komeljanttarit 314
XXI Lasissa valuva hiekka 337
XXII Käsi 362
XXIII Valtaistuini 377
XXIV Turskanpyytäjä tuuppaa oven auki 391

Kollektivistien kertomuksia

- Veriset prinsessat 415
Palatsikissa ja sisilisko 422
Jumalten nyrkit 427

Henkilöt 432

1. OSA Kaupungit

I

Voitokas Tiyan

Mahdien iltakuulutukset särisivät Kándun keinovalaistun ilman halki. Sävelet kaikuivat pilarien harmaanvalkeista kyljistä ja tunkeutuivat koko Kándun lävitse. Ne, jotka eivät sillä hetkellä nähneet pilareiden seiniin maalattua Mahdien tunnusta edessään, loihtivat sen esiin muististaan, tuon tajunnan taustakuvaksi syöpyneen symbolin, visuaalisen mantran. Iltakuulutus herätti tunnuskuvat eloon, värit hologrammoituivat ja syttyivät loistamaan.

Tunnukset kuvasivat Mahdilain kaksiosaista valtakuntaa. Ne koostuivat Kándun pilaristojen viivoituksesta, joka kohosi maankuoresta ja An'in muodostamasta katoksesta Kándun yllä. Kuusikulmion muotoinen kehys kiersi ylä- ja alakaupungin sisäänsä, se oli uuden maan turvarajojen symboli, Suojan symboli.

Kuulutukset aloittivat illan ensimmäisen tunnin. Yläkándulaisten työpäivä hallintopilareilla päättyi ja he laskeutuivat pilareita ympäröiviin asuinsaarekkeisiin. Kuulutusten soinnut pysäyttivät myös eteläisen Kándun alempien pilarien työntekijät sekä Vanhassakaupungissa, pohjoista kirjavammassa, sinne tänne aaltoilevassa asuinrakennusten, toriaukioiden ja puotien sokkelikossa työskentelevät torikauppiaat, puotien pitäjät, vaatturit, kankurit, vedenlaskijat, luutijat, siistijät ja rakentajat. Pohjoisen ja etelän valtakatuja kolkkaavat raitiolinjat seisahtuivat ja vihelsivät pillejään. Osa kándulaisista oli jo ryhmittynyt aukioille odottamaan päivittäisiä tiedotteita, raitiolinjan ikkunoista kurkoteltiin ulos, avenidaa pitkin puhalsi ilmastointituuli, se kuljetti säveliä mukanaan. Ne ansioituneet, jotka olivat maksaneet kovan hinnan rintaansa vasten painuvasta mésmerikivistä, halusivat päästä osalliseksi tiedotusten jälkeisestä iltamésmeristä. Kädet pusertuivat hehkuvien kivien ympärille. Miten saisi rauhan, jos ei

ehtisi mukaan, ilman mėsmeriä arkisten ajatusten raskaat rattaat eivät pysähtyneet koskaan. Jokainen kivenhaltija halusi nukahtaa ajatukset yhtä puhtaina kuin pilarien tyyni harmaus.

Tänään, uuden ajanlaskun toisen vuosineljänneksen viimeisenä eli 38. päivänä vuonna 1426, Mahdit halusivat ensinnäkin muistettavan hiljaisuudella kaikkia niitä kándulaisia, jotka olivat päättäneet tuotteliaan elämänsä päivät kuluvan vuosineljänneksen aikana. Hiljaisuuden jälkeen Mahdit ilmoittivat, että jhazugain oli tuhonnut edellisenä yönä suuren villiryppään, joka oli toistuvasti aiheuttanut häiriöitä Vanhankaupungin itäisissä kortteleissa. Lisäksi oli syytä muistuttaa, että jokainen kauppias, ravintoloitsija tai kievarin pitäjä vastasi vapaudellaan ilman erillistä lupaa vaatettamistaan, ruokkimistaan, majoittamistaan tai parittamistaan villeistä ja tvileistä.

Mahdit muistuttivat myös, että päättyvää vuosineljänneestä juhlistettaisiin viiden päivän kuluttua ja ansioituneet palkittaisiin ylennyksin sekä korkeimman luokan mėsmerikivin. Aukioilla jaettaisiin ilmainen juhla-ateria ja järjestettäisiin pidennetty iltamėsmer. Lopuksi haluttiin vielä mainita, että eteläistä Kándua riivaavan kuumetaudin syyksi oli yksiselitteisesti todettu väärennettyjen mėsmerikivien käyttö, ja tästä lähin jhazugain tulisi rankaisemaan karanteenilla väärennettyjen tai anastettujen kivien käytöstä. Luvattomien vastaanotinten valmistamisesta sekä kauppaamisesta joutuisi tästedes vastaamaan vapaudellaan.

Lopuksi ilmoille kajahti viimeinen kolmisointu ja siitä alkoi mėsmerin odotus.

Iltakuulutusten jyrkät sävelkulut kiirivät myös Aution laidalle ja ne vahduttivat Tiyanin yksinäisistä rizikesh-harjoituksistaan kattotasanteella, talossa, jonka julkisivu oli purettu, tiilet, kivet ja ornamentit siirretty parempien asumusten rakenteisiin. Tvil-tyttö harjoitteli maasta nousevia kiertopotkuja, mitteli näkymättömän vastustajan kanssa. Ärtymys terävöitti liikeradat ja viimeisteli potkujen voiman, raajat paiskoivat ilmaa ja vihreänsotkuinen tukka lehahteli pään ympärillä. Tiyan pysähtyi, nojasi kädet polviinsa ja tasasi hengitystä, pyyhkäisi pitkää tvil-nokkaansa paidanhihaan. Ei hän pysähtynyt siksi, että välittäisi Mahdien hiljaisuuksista, mutta nyt oli parempi rauhoittua ja hivuttautua *Sandeliieeriin* jos mieli

otella. Mutta heti kun hän pysähtyi, Cici palasi ajatuksiin ärsyttävänluo- moava hymy huulillaan. Tiyan niisti maahan. Cici sai painua darziin ja Mahdit juhlistaa sinne siirtyneitä työntekijöitä kaikessa rauhassa, vaikka oli käsittämätöntä, miten ne kehtasivat juhlistaa kuolemaa, kun poltatti- vat ensin ruumiit yhdessä muun jätteen kanssa valtavassa masuunissa ja puhalluttivat tuhkat takaiskuventtiilistä Suojan tuolle puolen, suoraan khaironin myrkkykaasujen joukkoon, vihreän auringon tappavaan paah- teeseen. Kuka sellaisen muistolle halusi hiljentyä, darz soikoon. Ja kuu- metauti, kuulosti liian vaisulta. Kuume-tauti oli kuolemantauti, se aiheutti hitaan ja hirvittävän kuoleman, poltti ihon vesirakkuloille ja sai kurkku- torven kuristumaan itsensä ympärille. Tautiin oli sairastunut pääasiassa villejä, joten mitä tuota mainitsemaan, harvensihan jhazugainkin villien rivejä.

Cici ei taaskaan tullut. Ei halunnut tulla, ei vaikka Tiyanille oli viimein tarjoutunut mahdollisuus otella Vanhankaupungin puolella, joenmutkan kuuluisimmassa rizikesh-kehässä. *Sandelieeri* oli Tiyanin syvimpien toi- veiden täyttymys. Hän uhrasi jokaisen vapaahetkensä tanssille – paitsi ne, jotka onnistui viettämään Cicin seurassa. Hän oli haaveillut *Sandeliee- rista* niin kauan kuin muisti, siellä ottelivat parhaat ja siellä oteltiin tosis- saan. Voittaja sai säkillisen onseja.

Tiyan halusi voittoa. Hänen täytyi voittoa. Onseilla hän ruokkisi sukun- sa lapset. Mahdit saisivat kaikessa rauhassa palkita ansioituneita kándu- laisia ylennyksillä ja mésmereillä, ja hölmöt kándulaiset saisivat kaikessa rauhassa kuvitella, että palkinnoista suurin, siirtymislupa yläkaupunkiin, olisi ansaittavissa kovalla työnteolla. Darz sentään, sellaiset jutut olivat niin kaukana tvilien elämästä, ettei niistä huvittanut haaveillakaan, Tiyan ajatteli ja nosti leukaansa, kuten Cici usein teki. Cici ehkä haaveili siirty- misestä, mutta ei millään einestenpakkaajalla sellaiseen koskaan olisi mahdollisuutta.

Katuringeissä menestymisen lisäksi ottelulupaan oli vaadittu kovaa työtä ja otollinen hetki. Sellaiset hetket olivat harvassa, sillä Tiyan vietti pitkiä rupeamia työmaalla Kándun laitamilla. Cici ei ymmärtänyt hänen ponnistelujensa määrää. Ei antanut periksi, ei vaikka Tiyan pyytämällä pyysi. Hän lupasi saattaa Cicin pensionaattiin illan päätteeksi, vannoi te- kevänsä sen heti ottelun jälkeen ja vannoi pitävänsä huolta, etteivät villit kävisi tyttöön käsiksi. Hän vakuutteli vakuuttelemaasta päästyään, mutta

Cici vain puisteli julmanmustaa tukkaansa ja Tiyan jankutti ja jankutti, jatkoi jankutustaan niin kauan että oli nolannut ja nöyryyttänyt itsensä olemattomaksi räpäleeksi, jonka ääni muistutti enää vitkaan tyhjenevän rataanpyörän pihinää. Hän ei vain ollut halunnut uskoa. Aamulla, mennessään tapaamaan Ciciä, Tiyan oli ollut varma, että tänään Cici tulisi, koska heillä molemmilla oli vapaapäivä. Kun totuus valkeni, viha puhalsi Tiyanin ylitse kuin ilmastointituulen äkillinen puuska. Ay, Cici valitsi kollektivistit. Ja jos jotain, niin kollektivisteja Tiyan vihasi, vihasi enemmän kuin koskaan.

Kollektivistit olivat joukko ääliöitä, jotka pitivät salaisia kokouksiaan piilossa jhazugainilta, mésmerien ulottumattomissa. Virittivät naurettavat, roinasta kyhättyt lähetinlaitteensa nappaamaan Mahdien aalloilta laittomia viestejä, tarinoita, kertomuksia menneestä maailmasta, josta muut kándulaiset eivät tienneet enää mitään, ilmassa leijuvaa sälää ja sälpettä.

Näkymättömät aallot ja niihin piilotetut lähetykset, purskeet, olivat samanlaista roinaa kuin maankuoreen hautautuneet menneen maailman materiaalit, joita Tiyan kaivoi työkseen löydökseltä esiin. Häntä inhotti kollektivistien touhu, inhotti löydöksen raskas löyhkä, joka tunki sie-raimiin maskin alta heti kun suodattimet alkoivat kauhtua. Häntä inhotti se, että löydöksellä työskentelystä puhuttiin ylvääseen sävyyn, koska työskentely auttoi valtakunnan rakentamisessa ja ylläpidossa, mutta työ oli raakaa, raskasta ja pöllyävää. Cici ja kollektivistit, jotka pitivät itseään muita kándulaisia parempina, kaivoivat lopulta vain samanlaista pöllyävää löydöstä ja rakensivat kuvitteellista maailmaa, jota ei enää vuosisatoihin ollut olemassa, ja oikeuttaakseen typerän ajanhukkansa, he kuvittelivat salamyhkäisen työnsä merkittävämmäksi kuin se todellisuudessa oli. Kollektivistit halveksivat mésmereitä. He sanoivat, että täydellisiksi hiottujen kivien sisään oli upotettu vain tavallinen vastaanotin, ei mitään sen kummempaa, mutta mitä sen kummempaa oli siinäkin, että piilotti viestejä Mahdien aalloille?

Kuulutusten päätösmelodian viimeisenkin kaiun kaikottua Tiyanin jalat muuttuivat levottomiksi ja alkoivat hivuttaa häntä katolta toiselle. Ensin Aution laidalle, sitten ränniä alas kivetykselle ja kiihtyvällä vauhdilla iltaruuhkassa puikkelehtien kohti joen toista puolta, sillan ylitse ja kohti mutkassa lymyävää *Sandelieria*. Paikka sijaitsi aivan tavallisen tavernan uumenissa ja oli saanut nimensä rizikesh-kehän yllä roikkuvasta ikivan-

hasta kruunusta, jonka kymmenien rasvakynttilöiden hehku sai tummu-
neet kristallit heijastamaan seinille valojen mosaiikin.

Sandelierei oli villien ja alempien kándulaisten pyhättö. Oli käsittämätöntä, että jotain sellaista oli säilynyt Kándussa, piilossa vuosisatojen ajan. Siinä olisi ollut kollektivisteillekin ihmeteltävää. Tiyan arvasi kyllä, Ciciä pelottivat vedonlyönnin kiihdyttämät villit ja tavernan looseihin pesiytyneet arpiset ja muhkuraiset villivanhukset, jotka kuluttivat kaiken aikansa pyöritellen vikkeliä pelikuulia sormissaan. Niin vanhoja ukkoja ja ämmänkääpäleitä ei pilareilla näkynyt, darz sentään. Oli se saavutus sekin, korkea ikä.

Tiyanin heimo, *saayequtai*, ei harrastanut rizikeshiä, ei tietenkään, mutta Tiyan oli saanut seurata otteluita edesmenneen setänsä seurassa. Ela veti hänet mukaan seikkailuihin, kertoi tarinoita ja keksi juttuja, ja lapsi-Tiyan oli ollut onnellinen aina kun pääsi pois yeran sumentamien aikuisten valtapiiiristä. Hän imi kotipesän ulkopuolista maailmaa sisäänsä uteliaasti, arasti ja ahneesti. Häntä jännitti istua setänsä olkapäillä, kaikkien muiden yläpuolella. Hän upotti kätensä miehen vihreään tukkapehkoon, antoi tinamusiikin ja rumpujen kumun viedä, ihaili sulavaa tapaa, jolla ottelijat liikkuvat, ilmassa tuoksuvaa hikeä, tiiviin ihmisjoukon hajua ja jännittyviä lihaksia, jäsenten notkeutta. Ottelijat kutoivat oman maailmansa ympärilleen, sitoivat kesheineen itsensä kehän sisälle kuin voimakkaaseen seittiin.

Ja Tiyan kuvitteli itsensä ottelijoiden paikalle, rinkiin, ihmisten ihailun kohteeksi. Heitä tuupittiin, nimiteltiin tvileiksi ja läiskäkuonoiksi, mutta Ela nauroi ja Tiyan pullistui onnesta. Setänsä seurassa hän ei pelännyt mitään. Hän oli ylpeä miehestä, jota ihmisten halveksivat katseet ja niitä tehostavat ontot solvaukset vain huvittivat. Ela oli ollut kaikessa aivan erilainen kuin Tiyanin oma isä.

Se oli ollut kallisarvoista aikaa. Kun kukaan ei nähnyt, Tiyan oli harjoitellut rizikesh-tanssia. Hän oli ajatellut, että tekisi joskus setänsä ylpeäksi, näyttäisi mihin *saayequtaityttö* pystyi. Sitten Ela oli kadonnut ja *saayequtain* joukossa pahat kielet olivat kihisseet. Huhuttiin, että mies oli veljeillyt liikaa pilarivirkailijoiden kanssa, huorannut ja sekaantunut asioihin, jotka eivät *saayequtaille* sopineet. Toisteltiin, että hän joutui jhazugainien kynsiin ja joutui vastaamaan teoistaan hengellään, ja että se oli

hänelle oikein, että hän oli häpäissyt *saayequtain* valan ja sukunsa jäsenet.

Pungerran kyyneleet silmistä tursuen yksin katolle, huhuja karkuun. Viihdyn yksin, tarvitsen sitä. Matala maisema, pilarit ja harmaa katos, minne ne korkeudessa päättyy. Tekee mieli huutaa, tekee mieli hajottaa, potkaisen peltistä piipunnysää, potkin ja potkin, se muhkuroituu ja kumisee ja antaa periksi, varpasiin sattuu ja kurkkaan kuiluun, alas kujalle, arvioin matkaa viereisen talon katolle ja päätän että hyppään. Jos putoan, jos kuolen, hyvä niin, mutta jos en, niin alan tosissani harjoitella, etsin oikean opettajan. Tulen paremmaksi, kovemmaksi ja notkeammaksi kuin yksikään toinen, niin hyväksi, ettei sillä että olen saayequtai, ole enää merkitystä.

Sandeliierin edestä kanto meteli ja soitto, vedonlyönnin äänet ja paahtuvan lihan tuoksu täyttivät ilman. Ihmiset pakkaantuivat ovien eteen, seisivat ringeissä keitinten ympärillä. Tiyan luikahti kongiin korttelin toisella puolen ja kiipeili pystytettyjen aitojen ja matalien hökkelien ylitse takaovelle. Ärtymys vaihtui jännitykseen. Hän pärjäisi kyllä, ilman Ciciä. Hän nousi kapeaan portaikkoon ja astui verhon taakse tyhjäan huoneeseen.

Väkijoukko huusi salissa ottelijoiden nimiä ja Tiyanin kasvot vääntyivät väkisin hymyyn kun hän kuuli joukossa omansa. Hän asettui peilinsii-vun eteen ja alkoi kierittää vihertävää tukkaa sykeröksi niskaan, riisui pitkähihaisen mekkonsa ja kuroi huivin niskan takaa, ristikkäin rintojen ylitse, solmi sen lanteilleen, kiristi polvihousujen vyötä, irrotti siinä roikkuvan pussin ja piilotti mekon sisään. Kiristi rotannahkaiset rannesiteet paikoilleen remmin toinen pää hampaiden välissä roikkuen.

Peilikuva oli samea, mutta se oli ainoa kuva, jonka Tiyan oli itsestään nähnyt, jos puotien ikkunoiden heijastuksia ei laskettu. Peilin tytöllä oli paljon pidempi ja loivempi nenänvarsi kuin tavallisilla ihmisillä, silmät suipot ja kapeat, ne kiiluivat kuin kellanoranssit marmorikuulat ja vaalea iho oli kirjoutunut täyteen pienempiä ja suurempia laikkuja, ruskeita tvil-läiskiä. Yleisö rakastaisi häntä, Tiyan tiesi sen.

Tavernan äänet tunkivat äkisti kovempina huoneeseen, joku oli avan-nut alaoven. Portaat natisivat ja entisen opettajan pää kurkisti verhon takaa, kalju kiilsi ja mies pyyhki oluen vaahtoa huuliltaan.

”Tija, darzin tähden, pelkäsin jo, ettet tule ollenkaan”, ukko puuskahti. ”Löin puolestasi viikon onsit vetoa, hyvillä kertoimilla, joten parasta olla vireessä. Ja jos satuit kuulemaan mitä ne darzin mahtailijat kuuluttivat tänään, niin sitäkin suuremmalla syyllä. Näytetään niille.”

”Ay, totta kai!”

”Ilman erillislupaa”, mestari jatkoi Mahdien koneääntä matkien, ”hais-takoot paskat, täällä ole ennenkään lupia tarvittu, ei ne Mahdien naama-rihuoratkaan kaikkialle ehdi partioimaan.” Mies sylkäisi lattiaan ja Tiyan perässä.

”Tappavat toisia ja hallitsevat toisia mésmerillä, kätevää vai mitä? Jos tämän päivän kuulutukset pitää paikkansa. Siitä taudista, sano. Saadaan olla kiitollisia Suojasta, että ilman sitä koko paska haihtuisi khaironiin. Kukaan täällä ole nähnyt Suojaa, darz sentään, liekö sitä olemassakaan. Että kivet ja tauti, epäilen sitäkin.”

”Mä kans.”

Mies ojensi Tiyanille vesiruukun ja Tiyan nieli esanssivettä ahnaasti, se valui pitkin kaulaa. Älä tuhlaa, ukko jupisi, mutta Tiyan nauroi. Huono tuuli oli mennyttä. Hän oli ajatellut, että jos Cici seisoisi yleisön joukossa mustanhuumaavine katseineen, hän varmasti ottelisi itsensä voittoon. Hän halusi loistaa tytön katseen valokeilassa, siitä hän oli haaveillut. Ay, hän ottelisi, paremmin kuin koskaan, hän oli notkea, nopea ja vahva ja osasi horjumatta käsitellä keshejä.

”Missä ne on? Missä? Missä?” Tiyan pyöritti ranteitaan. Mestari oli luvannut järjestää uudet, hän oli hukannut vanhat kapulansa. Mies mutisi jotain huolellisuudesta ja muista rizikesh-hyveistä ennen kuin vetäisi ke-pit vyöltään selän takaa. Kaksi käsivarren mittaista, kapeaa kapulaa. Ti-yan tarttui niihin ja pyöritteli niitä sormissaan. Keshit olivat sopivan pai-noiset ja tottelivat hänen käsiään, seurasivat tarkasti jokaista liikettä. Tiyan tunki keshit vyön alle ja hieraisi kasvojaan.

”Mä menen lämmittelemään yleisöä. Toivota onnea.”

Mies nosti nyrkin otsalle. Sitä Tiyan ei enää nähnyt. Hän puikkelehti jo portaikossa ja harppoi saliin. Mikä nautinto oli astua ihmisten joukkoon, vaikka hetkeksi mieleen vilahtikin kuva omasta inttävästä itsestä, Cicin kylmästä päänpyörittelystä ja typeristä mennyttä maailmaa koskevista jutuista, joita tyttö oli alkanut yhtäkkiä kertoa, aivan kuin Tiyania olisi

sellaisena päivänä kiinnostanut mikään muu kuin tuleva ottelu.

Tinakannut paukkuivat, muusikot improvisoivat ja metallinheleät sävelet kantautuivat hälinän ylitse, marakassien suhina ja rumpujen kumu. Yleisö lauloi ja huusi kuoron mukana: ”Riziiikesh, riziikesh.”

*Rizikesh, rizikesh,
kuule miten kesh iskee toista vasten,
kuka suojaa sinua?
Kuule tahti rumpujen,
liike hidastuu, kiihtyy,
hidastuu, laukkaa
rummut paukkaa.
Tulitko voittamaan?
Saat vastustajan aikeet oivaltaa,
mistä tulet voittaja
ei kukaan tunne sinua.
Ei vielä, ei vielä,
pian pian pian.*

Kehälle vievät ovet oli avattu ja Tiyan tanssahteli täyden ravintolahuoneen lävitse. Ihmiset kannustivat ja hän tervehti kannustajia, ne ojentelivat käsiä hänelle, vanhat ukot mutisivat jotain tvileistä, yksi väkevästi juopunut lähmäisi häntä lanteilta ja sylki lattiaan.

”Tässäkö muka on se tvil, joka tuli ottelemaan, tuommoinen räkäle.” Ukon kasvoja peittivät märkivät ruvet, silmät kiilsivät. Tuli heti se tauti mieleen, ukko köhi päin naamaa tahallaan. Mutta sehän tarttui vain kivien kautta, niinhän Mahdit sanoivat.

”Ay, tässä on se tvil, joka tuli voittamaan tämän darzin ottelun!” -Tiyan huusi ja nosti kädet kesheineen ilmaan. Ukko hiljeni ja kaveri hörähti vieressä.

Loosien ja katsomon välinen kellokuja kiersi kehää, se oli pystytetty reitiksi ottelijoille ja ihmiset väistivät kun Tiyan raivasi tiensä kello-kujan keskelle. Hän kumautti kesheillään jokaista kelloa, lausui sanattomia toiveita ilmaan. Nämä olivat hänen iltakellonsa, rizikeshin kuulutukset.

Ensimmäinen vastaottelija asteli jo kehässä. Tiyan hyppäsi sisään ja alkoi huudattaa väkijoukkoa, antoi esimakua tulevasta. Hän taputti -käsiään, otti muutaman harjoitusliikkeen, puolivoltti ja yhden käden sei-

sonta, hän pysäytti liikkeen spagaattiin, hyppäsi takaisin pystyyn. Joukko hurrasi. Tiyan vetäisi keshit vyönsä alta.

Mikä huuma, parempi kuin yerakänni. Hän oli voittanut ensimmäisen vastustajan liiankin helposti, jo toisessa erässä. Loppuottelussa hän oli ollut ylimielinen ja voitonvarma, päättänyt pitkittää ottelua yleisön huviksi ja briljeerannut lentävillä väistöillään ja hyökkäyksillään. Hän oli kuvitellut antaneensa vastustajan johtaa, mutta äkisti ylimielisyys oli kääntynyt häntä vastaan ja vastustaja oli päässyt iskemään keshillä kyy-närniveleen. Sen lisäksi joku cicimäinen söpöliini oli häilähtänyt väkijoukosta. Tiyan oli joutunut raivon valtaan, ei se Cici tietenkään ollut, mutta päässä himmeni ja Tiyan päätti lopettaa viimeisen erän lyhyeen. Hän vetäisi lentävän polven vastustajan leukaan. Se oli röyhkeä liike, täysin odottamaton.

Sidehuivi rintojen ympärillä oli hiestä märkä, Tiyan riuhtoi sen irti. Opettaja oli laittanut yläkerran huoneeseen vadin pesuvettä, Tiyan hankasi rievulla hikeä iholtaan. Hän ei koskaan parantanut ottelussa saamiin iskuja, vaikka käsiä kuumotti, ne etsiytyivät väkisin haavojen ja vammojen ylle. Viereisessä huoneessa hoidettiin viimeistä vastustajaa, Tiyan olisi voinut auttaa häntäkin, mutta parantamisen käyttö oli väärin. Ihmisetkään eivät voineet tehdä niin ja *saayequtai* kielsi ehdottomasti ihmisten parantamisen. Kisoissa saadut arvet oli kannettava ylväästi.

Vesi paljussa oli kylmää, se pirskahteli ja läikähteli lattialle, kuuma iho nousi nypyille, oli outoa jäädä itsekseen hälinän ja kiihtymyksen jälkeen. Cici hiiviskeli taas mieleen, katse tiiviinä viiruna, selkä matalana ja -Tiyan luikahti syvälle kolonsa suojiin, painautui takimmaiseen nurkkaan. Verho heilahti ja tutun villitytön pää kurkisti sisään.

”Ay, Tara, sä lauloit niin kauniisti, että tanssin voittoon pelkästään sen takia”, Tiyan hölötti, hankasi ihoaan ylävartalo paljaana, kävi ottelua lävitse.

Tara kannatteli sylissänsä isoa ruukullista sitruunaveteen sekoitettua olutta, se maistui paremmalta kuin mikään ikinä. Tara kertoi, että he jäisivät alakertaan pelaamaan, kai Tijakin jäisi, voittajaa kaivattiin pelipöytään, se notkui syötävää ja juotavaa. Villit olivat pyydystäneet puluja koko päivän ja käristivät parhaillaan sirkkoja pihalla. Oli ruukuittain olutta. Yeraakin oli. Kaikkea oli, Tijan pitäisi tulla.

”Totta kai mä tulen”, Tiyan kuuli sanovansa.

Voitetut onsit olivat *saayequtailapsia* varten. Hän veisi ne *saayequtain* luokse Autioon, sen hän oli päättänyt jo kauan ennen koko ottelua ja sen vuoksi hän ylipäätään otteli. Hän menisi aamulla torille varhain ja ostaisi vettä ruukkutolkulla, leipää ja vihanneksia ja värikkäitä marmeladikimpaleita, veisi kaiken lapsille. Niin hän tekisi.

Pullea pussi nökötti lintassa Tiyanin mekon vieressä. Voittajan saalis. Hän otti Taran kasvot käsiinsä ja suuteli tyttöä, hän tulisi perässä hetken päästä. Tiyan aukaisi hiusnauhan päästään, antoi nutturan palautua sotkuiseksi möykyksi ja veti mekon ylleen. Hän piilotti mekon laskokseen kaksi kolikkoa ja painavan pussin, onsipunnuksen, hän satoi tiukasti vyölleen. Sitten hän harppoi tytön perään, kohti voitonjuhlaa.

Monta kertaa Tiyan ilmoitti lähtevänsä. Ensin hänellä vain oli hirveä nälkä ja hän riipi hampaillaan suuria paloja paahdetusta pulusta, napsi öljyisiä kuminasirkkoja pannulta ja tunki limppua suuhunsa. Sitten hän ajatteli, että voittokulku jatkuisi pelipöydässäkin, vaikka tiesi, ettei yleensä pärjännyt kuulissa tai edes korttipelissä. Onsin kolikot vaihtoivat nopeasti omistajaa villien käsissä ja pussi hupeni pikkuhiljaa Tiyanin vyöllä, mutta hänen äänensä voimistui samaa tahtia ja uusi, aiempaa vahvempi ruukku alkoi kiertää käsiparista toiseen.

Mausteilla suitsittu ja yeralla terästetty olut oli tuimaa nestettä, tuolit kolisivat ja ajatukset hajosivat yksi toisensa jälkeen ympäri huonetta. Tajuntaan kulkeutui vain irrallisia havaintoja liikkeistä, äänistä, juomien ja hengityksen muskottihöyryistä. Joku huitaisi kuulat kehikosta – tahallaan tai vahingossa – kukaan ei nähnyt. Alkoi väittely, siitä sukeutui kahakka. Pöytä kaatui, tyhjäksi kalvattu paistopannu kumahti lattiaan. Tiyan pujoteli takaovelle, hänen piti päästä tarpeilleen.

Takaoven päällä tuljutti yksinäinen lyhty ja valokeilan ulkopuolinen maailma hukkuu pimeyteen. Tiyan otti varovaisia askeleita kohti pihan perukkaa, kissa naukaisi, hiiri rapisi sellofaanipesässään. Sandaalit olivat hukkuneet, jokainen hiekanjyvä tuntui jalkapohjissa. Virtsanhaju kiemurteli pihan perukoilta. Darz, hän oli ollut loistava, todella voitokas.

”Hei, Ticha.”

Tiyan säpsähti, horjahti ja joutui ottamaan tukea seinästä ja sitä vasten pinotut muovikollit rysähtivät maahan. Darz soikoon. Poika oli päässyt

yllättämään, mutta Tiyan tunnisti äänen heti, kukaan muu ei käyttänyt hänestä tuota outoa lempinimeä.

Keinokäsi nojaili sammuneeseen valopylvääseen pihan keskellä, pojan siluetti erottui pihan tummuutta vasten, ikkunoista hänen takanaan kiemerteli kynttilöiden keltaista valoa. Keinokäsi oli rujo ja julma poika, jota villit pelkäsivät. Hän ei halunnut liittoutua kenenkään kanssa, liikkui mieluiten yksin eikä tiettävästi koskaan käyttänyt yeraa. Käsi oli ovela ja sai villit toimimaan mielensä mukaan, varsinkin tytöt, vaikka puolet pojan kasvoista oli punertavan arpikudoksen peitossa, nenä murtunut lukuisia kertoja ja yksi arvista muodosti syvän kanjonin kasvojen halki ja painoi toisen silmän puolittain kiinni. Kukaan ei tiennyt mistä poika oli arpena saanut, sillä silloin harvoin, kun Käsi ajautui tappeluun, häntä oli rampuudesta huolimatta vaikea päihittää.

”Onneksi olkoon. Näytti hyvältä, sä olet kieltämättä vakuuttava, lentävä polvi.”

”Ay, mistä sä musta haluat, darzin hirviö?” Puhe sammalsi. Hän oli enemmän päissään kuin olisi halunnut uskoa. ”Mä menetin jo kaiken, ei ole enää mitään.”

Käsi virnuili häijyä virnettään.

”Kiitos kohteliaisuudesta, sinäkin olet suloinen. Mutten mä ole kiinnostunut sun lanteista. Siis onseista”, poika korjasi ja kohotteli kulmakarvaa.

”Mitä täällä yksin kyttää”, Tiyan kysyi ja huitoi tukkaa otsaltaan. Hän oli voitokas Tiyan.

”Kyllähän sä mut tiedät. Mä olen ujo poika.” Arpinen iho kiristyi silmäkulmissa ja suupielissä, kun Käsi hymyili. Toinen etuhammas oli poikki.

Tiyan hörähti. Kyllä hän tiesi mitä poika halusi. Ja yhtäkkiä Tiyaniakin halutti. Cici piti unohtaa ja tyttö oli kuihtumassa ohueksi varjoksi muistin laitamille, kiitos oluen, yeran ja tietenkin hienon ottelun. Pysyköön siellä, kaikotkoon kokonaan. Mitä yhdestä pilarikersasta. Cici ei tullut katsomaan, mutta Käsi tuli, vaikka inhosikin väkijoukkoja.

”Katso nyt, ei mitään.” Tiyan avasi pussin suun ja pudotti murtuneen kammanpuolikkaan kämmenelleen. ”Ay, paitsi pelkkä kampa.”

”Haluaako mun 'ay paitsi pelkkä kampa' -tyttö lähteä mukaan”, Käsi kysyi ja vinkkasi vastapäisen talon toiseen kerrokseen. ”Mä voisin näyttää jotain. Sitä paitsi”, poika jatkoi, ei näköjään tajunnut olevansa jo voitolla, ”mä näin jassujen partioivan parin korttelin päässä, kohta ne on

täällä ja sä et halua olla täällä enää sitten.”

”En halua.” Ei tosiaankaan, Tiyan ymmärsi kyllä olevansa liian päissään paetakseen jhazugaineja. ”Ay, mä käyn ensin kyykkimässä tuolla.”

II

Silmät yössä

Keinokäsi oli poissa, kun Tiyan havahtui ohkaiselta matonrepaleelta mekko peittonaan. Pojan kosketus kihelmöi iholla, Tiyan tunsu itsensä voimakkaaksi ja täydeksi. Hän oli käynyt heti pojan kimppuun, repinyt housut jalasta ja köynnyt päälle. Käsi oli yrittänyt solkottaa kaikenlaista, kertoa jostain pajasta, mutta Tiyan ei kuunnellut, oli tunkenut kielensä pojan kurkkuun. Sopi mulle näinkin, Käsi nauroi, makasi aloillaan ja antoi Tiyanin hoidella hommat. Darz sentään, hän ei sekaantuisi poikaan enää koskaan.

Päässä humisi, kun Tiyan kompuroi pystyyn. Oli pakko kumartua ja nojata hetki polviin. Käsi saattaisi palata, piti häipyä sitä ennen. Enää Tiyan ei ollut vihainen Cicille ja tämän jutuille, häntä suivaannuttivat ahtaan huoneen seinustoilla nukkuvat villit, unesta raskas ilma, joenuomassa pesivien sirkkojen yösiritys ja jaloissa pyörivä kesh-kapula, toinen oli hukunut ties minne. Hän oli torkkunut vain hetken ja oli edelleen päisään.

Voitokas rizikesh-tyttö viiletti jo etäällä, se loi häneen keltaoransseilla silmillään ilkamoivan katseen onnellisena siitä, ettei sillä ollut mitään tekemistä pöhnäisen tvilin kanssa, joksi Tiyan oli muuttunut. Tiyan joutuisi palaamaan *saayequtain* luo tyhjin käsin, ilman mitään annettavaa lapsille, hän saattoi jo nähdä niiden anovat katset, maahan kopsahtavat tyhjät kupit ja puurokauppiaan tietävän ilmeen, kun Tiyan ei saapuisikaan aamulla kärrylle kertomaan ottelustaan ja ylpeilemään voitostaan. Yeran jälkikaiku poukkoili päässä, teki mieli lisää. Cici ei luottanut häneen. Ay, minkähän tähden?

Tiyan taiteili mekon päälleen, etsiskeli huiviaan, se oli mytty nurkassa, paistinöljyn hajuinen. Huivin kätköihin piilotetut onsit olivat tietysti ka-

donneet. Sandaalejakaan ei löytynyt. Tiyan kynsi nilkkaansa. Öisillä kujilla vaeltelu ei ollut järkevää, mutta Tiyan oli levoton, halusi omiensa luokse.

Kándun yö oli tyyni, lämpötilaa laskettu ja tuuli lakannut puhaltamasta. Hiljainen yö, olematon nokturni, joka koostui ilmastoinnin huminasta ja hiekkamailla kulkevan raskaan liikenteen etäisestä jylystä kehäteillä. Pimeys ja mémerin tuoma uupumus oli ajanut kándulaiset koloihinsa, yera uuvuttanut villit. Maisemaa valaisivat ainoastaan turvavalojen keltaiset pisteet kaukana ansarien korkeudessa, siellä mistä An alkoi.

Kiellettyinä tunteina liikkuminen saattoi olla vaarallista. Tiyan koetti terästää katsettaan, piti olla varuillaan. Vanhankaupungin laitaa reunustava joki erottui mustana nauhana. Tiyan laskeutui joen rantaan, hiippaili pengertä pitkin, hengitti vedettömän ja mutaisen joenpohjan erittämää hajua, maankuoren syvää, turvallista tuoksua, eteni kyyryssä kohti siltaa ja sen takaista Autiota, kaupungin syrjäisintä asuttua kolkkaa, jonka joki lohkaisi erilliseksi alueeksi. Sillalla Tiyan painautui kaidetta vasten, konttasi eteenpäin sen suojissa. Jhazugain ei partioinut Aution puolella juuri koskaan.

Aution rakennukset, ikivanhat, kotoiset talot nojailivat toisiaan vasten murtuvin otsin, tummuneina ja alas luoduin katsein. Talojen hartiat kenottivat lyyssä, ne pudottelivat laattoja ja laastia seinistään kuin hiljakseen nahkaansa luovat matelijat. Kujat kapenivat ja kääntyilivät miten sattui, rakennusten välissä roikkui kulkusiltoja, pyykkinaruja, vasuja.

Lapsi kitisi lenkottavan oven takana. Tiyan pysähtyi. Kyllä, se oli pienen lapsen valitusta, yksinjätetyn ja sairaan, ja se tuli raollaan kyhjääväs-tä ovesta hänen vasemmalla puolellaan. Varastetut mémerikivet ja kuumetauti. Sairastuneita näkyi Autiollakin, punaisen hilseen peittämiä kasvoja. Tautiin menehtyi nopeasti ja se tarttui helposti, niin uskottiin, vaikka Mahdit väittivätkin muuta. Tiyan oli kuullut, että sairaat jätettiin siksi tyhjiin rakennuksiin kuolemaan. Hän astui ovelle, raotti sitä. Seinustalla oven vieressä kahahti pikkuinen mytty, ehkä viisivuotias villilapsi. Hän ei voinut kääntyä pois, ei jättää lasta kitumaan. Hän kyykistyi lapsen viereen, pyyhki hiukset sen kasvoilta, veti silmille kipristyneet kädet syrjään. Tauti oli nostattanut lapsen iholle punaisia läiskiä ja korkean kuumeen, posket hehkuivat, otsa hehkui ja suusta purkautui houreisia sanoja.

Nyt piti heilauttaa humala lopullisesti pois, kasata voimat. Tiyan hengitti kämmeniinsä ja painoi ne kuumeiselle otsalle, hän tunsi veren ja elämän sykkivän kuumanohuen ihon alla. Hän koetti paikantaa taudin, selvittää sen luonteen ja alkuperän, kivistä se ei voinut johtua, ei mitenkään. Hän ei ollut käyttänyt parantamisen kykyään pitkään aikaan ja hän luuli, että hän sen vuoksi eksyi suonten ja solujen sokkelossa. Mutta harpinti ei johtunut siitä, sillä yhtäkkiä hän törmäsi tavallisen tulehduksen sijaan johonkin syvään, kovaan ja kylmään, se lamaannutti hänet hetkeksi, oli viedä hengen, ja olisikin vienyt, ellei Tiyan olisi irrottanut käsiä otsalta. Outo valo värjäsi lapsen kasvot ja silmät tuijottivat rävähtämättä, elottomat silmät, joista tuikahti vieras, varjoisa katse, se lävisti Tiyanin ja sinä hetkenä hän ajatteli Mahdeja. Hän ajatteli, että katsoi Mahdia silmiin ja näki, millaiset silmät hallitsijalla oli. Valtakunnan luojien silmät eivät olleet inhimilliset, ne olivat voimakkaat henkisilmät ja ne näkivät hänet, katsoivat suoraan kohti.

Tiyan hoipersi kujalle, haukkoi henkeä. Lapsi jäi lenkkaavan oven taakse, ovi narahteli, muuttui turvavalojen kalvaassa valossa irvistäväksi suuksi, se naureskeli ja Tiyan pinkaisi juoksuun, jalat tottelivat kankeasti, sydän takoi. Hän oli onneksi lähellä kotia, lähellä omaa sukuaan, hän halusi heidän luokseen, *saayequtain* valtapiiriin, jonne Mahdeilla ei ollut mitään asiaa. Hän harppoi tutut porrasaskelmat, saapui umpikujalle.

Ylemmän kerroksen ikkuna-aukoista kantautui *saayequtain* hyminä ja sitä säestävän naqqalan vitkutteleva melodia. Tiyan livahti puolittain auki roikkuvasta portista sisäpihalle, melkein tallasi lätäkössä räpisevän kovakuoriaisen päälle. Juomapullosta kaatunut esanssivesi läiskähti jalan alla ja kuoriainen pärskähti kuivalle maalle. Tiyan siirsi oviaukkoa peittävän kankaan syrjään ja luikahti portaikkoon. Hän oli turvassa, se oli ollut vain villilapsi, se ei kuulunut hänelle, hän unohtaisi sen, unohtaisi silmät ja varjokatseen.

Alakerta oli öisin tyhjä, sen isot ikkuna-aukot osittain umpeen muurattu, siellä ruokailtiin ja sinne kasattiin kaikenlaista tarpeellista, mitä muut jättivät taakseen ja mitä vielä saattoi käyttää: ruukun sirpaleita, keittimien polttimoita, ovenkahvoja, juomakanisterin kansia, laastilohkareita, kauniisti hioutuneita kiviä, muovin kirjavia paloja, sellofaania. Ja yhtäkkiä Cici palasi taas mieleen. Tiyanin kiintymys tyttöä kohtaan vihlaishi, pettymys, joka himmensi voitonhuvan, voittokin oli enää pelkkä muisto, saa-

liista ei mitään jäljellä. ”Lopeta, sinä olet rasittava”, Cici toisteli sanoja ilottomasti Tiyanin päässä, uudestaan ja uudestaan. Tiyan oli lähtiessään haukkunut tyttöä yhdeksi darzin kireäksi pilarivituksi. Ei sekään ollut kovin kohteliasta.

Eläinten rasvasta keitettyjen kynttilöiden ja suitsukkeiden haju tunkeutui portaikkoon. Tiyan ohitti toisen kerroksen, ei halunnut herättää muiden huomiota. Sormet tavoittivat seinien halkeamat, rakoihin punotut pehmeät seitit. Hymisevien aikuisten joukko oli kerääntynyt saliin, keskellään tyhjennyt yeraruukku, veteen sekoitettu huumaava pöly, joka täytti kehot, ja nälkäiseen uneen vaipuneet lapset kiepeissä mattojen ja riepujen keskellä, valuva tali kynttilöiden kyljissä, liekin lepatus ja hämäärään sortuvat nurkat. Yhtäkkiä oli vaikea vastustaa kiusausta solahtaa joukkoon. Naqqalan kielistä virkkautuvassa melodiassa saattoi aistia tutun kaipauksen muinaisille, khaironiin hautautuneille seuduille, missä he olivat tarinoiden mukaan kauan sitten asuneet. Kyllä hän tiesi, ettei yera ollut samanlainen kuin Aution joki, sen pysähtynyt paksunruskea lieju – yeran virta kulki vapaasti, se kuohahteli ja pisaroi eteenpäin uomassaan. Kutsu takertui mekonhelmaan, olisi helppoa sujahtaa mukaan.

Siitä lähtien, kun Tiyan oli hankkinut työntekijän laatan kaulaansa, hän oli peläten vältellyt isänsä kohtaamista, sillä hän oli rikkonut valaa vastaan. Hän oli vannonut valan äitinsä kuoltua, kuten jokainen aikuistuva *saayequtai*, ja sen vannoessaan hän oli luvannut, ettei hän koskaan tavoittelisi asemaa Mahdien yhteiskunnassa, ettei hän pyrkisi osaksi sitä eikä sekaantuisi *saayequtai*hin kuulumattomien elämään. Hän sitoutuisi pysymään lähellä maankuorta ja opettelemaan muiden heimonsa jäsenten kanssa heidän oman kielensä, sanattoman viestinnän, jolla voisi saada yhteyden muinaisiin voimiin ja kadotettuun synnyinseutuun.

Suurin osa nuorista *saayequtaista* ei kyseenalaistanut valaa, sillä he olivat jo koukussa yeraan ja heidän oli helppo seurata. Tiyan ei halunnut sellaista kohtaloa, hän halveksi yeralla hankittua väärää ylpeyttä. Yera teki palvelijastaan sulkeutuvan rasian, kansi painui kiinni ja ulkomaailma katosi, kuolema käpertyi rasiaan käyttäjän ympärille. Laatallaan hän saattoi saada hiukan enemmän vapautta, sillä jhazugain ei puuttunut työntekijöiden kulkemiseen yhtä hanakasti kuin laatattomien.

”Veri muistaa aina. Tunne muistaa aina”, sitä hänen isänsä ja muut iäk-

käät olivat aina hokeneet. Kauan sitten he olivat olleet vielä avoimemman halveksunnan kohde kuin nykyään. Silloin he eivät olleet eläneet niin eristyksissä kuin nyt. He olivat peittelemättä kaupanneet najakäärmeen myrkystä uuttamaansa yeraa ulkopuolisille. Se oli paljon tehokkaampaa rentouttamaan kuin pirtu tai olut, joita tavernoista sai, mutta Mahdit olivat kieltäneet sen valmistuksen, tehneet heistä rikollisia, jhazugain oli saanut syyn vangita useita, häpäistä heidät, ja samalla tyydyttämätön riippuvuus teki aikuisista vihamielisiä ulkomaailmaa kohtaan. *Saayequtai* oli eristäytynyt, vetäytynyt Aution hylättyihin kortteleihin. Lopulta Mahdit olivat sallineet heille mahdollisuuden noutaa määräännokset omista rohdoskaupoistaan.

Aikuisten tavoitellessa transsia nuoret säntäilivät, koettivat hoitaa lapsiaan, ansaita onseja ruokaan ja juomaveteen myymällä lumpuista kuto-miansa huiveja, mattoja ja ohutmuovin riekaleista virkattuja suojapeitteitä ikkunoihin. He pyydystivät jäte-eläimiä, kaneja, rottia ja hiiriä ja keittivät niiden luista kynttilöitä. He könysivät niskat kuuliaisessa kumarassa hakemaan rohdoskaupoista Mahdien salliman määrän, mutta ylimääräisen tarpeen tyydyttämiseksi nuoret *saayequtait* joutuivat aina rikkomaan sääntöjä. He varastelivat rohdospuodeista niiden sulkeuduttua, kiinnijäämisen kylmäpelko harteillaan, elivät jhazugainin viittojen alituisessa varjossa pyydystäessään najoja, kiehuttaessaan itsekyhätyissä laboratorioissaan myrkyllisiä keitoksia, he kuivattivat käärmeennahkoja ilmastointitulessa, antoivat niitä vastineeksi ruoasta. *Saayequtait* eivät halunneet, että ihmiset tunkeilivat heidän reviirilleen ja he saivatkin enimmäkseen olla rauhassa, mutta siitä huolimatta he olivat mahdinkielellä tvilejä. Tvil. Se oli sylkäisy päin kasvoja. Heidän oma nimityksensä, *saayequtai* yhdisti heidät toisiinsa ja erotti muista. Se oli ainoa sana, jonka he kadonneesta kielestään vielä tunsivat.

Tiyan hiipi ullakon poikki ja kamposi itsensä avoimesta kattoluukusta ulos yöhön. Aution repalehtiva siluetti levittyi hänen eteensä piippuineen ja vesisäiliöineen. Täällä saattoi kuvitella olevansa yksin, kuulumatta mihinkään.

Cici puhui usein An'ista sekä menneestä maailmasta ja oli kiehtovaa kuvitella kaikenlaista noista saavuttamattomista ulottuvuuksista. Alemmille kándulaisille An oli pelkkien loputtomien huhujen ja kertomusten

lähde, mehevien ja päättömien, sillä kukaan ei voinut väittää vastaan-
kaan, jos juttu lähti kiertelemään tavernoiden pöydistä.

Tiyan kuunteli mielellään Cicin jutustelua, mutta ennen heidän ottelu-
riitaansa Cici oli yhtäkkiä sotkenut *saayequtain* juttuihinsa, saanut hänet
kimpaantumaan ja varuilleen jo ennen varsinaista riitaa. Ay, hän ei ha-
lunnut ajatella Cicin sanoja, ei ymmärtänyt niitä, mutta sanat olivat
käärmeitä, jotka luikersivat vikkellä, yhtä vaikeita pyydystä ja tainnut-
taa kuin najat.

Kyynärvarsi sykki yhä vastustajan keshin iskusta. Tiyan painautui pii-
pun juureen istumaan, vetäisi polvet rintaansa vasten, painoi leukansa
lumpioille. Yhtäkkiä häneen tuli pelko, että hän menettäisi Cicin. Hän ei
kestäisi sitä, Cicistä oli tullut tärkein asia hänen elämässään, ay, ehkä rizi-
keshin jälkeen, hän oli rakastunut tyttöön.